

महाराष्ट्र राज्यात प्राणी कल्याण कायद्याचे संनियंत्रण  
करण्यासाठी प्राणी कल्याण मंडळाची पुनर्रचना  
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-१०१४/प्र.क्र.४६३/पदुम-३  
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,  
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.  
दिनांक: ४ जुलै, २०१६

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: अपीअ-१०९०/१५४५/सीआर-१४४/ पदुम-३, दि. २३ मे, १९९१.
- २) शासन निर्णय क्रमांक: अपीअ-१०९६/सीआर-९४/९६/पदुम-३, दि. १४.०८.१९९८.
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: अपीअ-२११६/३५६६३/प्र.क्र.२०२/पदुम-३, दि. २४.०८.२००४.
- ४) शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-२०१३/प्र.क्र.१२५/पदुम-३, दि. १३ सप्टेंबर, २०१३.
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: पविआ-२०१४/प्र.क्र.३६३/पदुम-३, दि. ११ फेब्रुवारी, २०१५.

प्रस्तावना -

राज्यात प्राणी कल्याण कायद्याचे संनियंत्रण करणे, प्राण्यांना अनावश्यक होणाऱ्या वेदनांपासून संरक्षण देणे, केंद्र शासनाच्या प्राणी क्लेष प्रतिबंध कायदा, १९६० (१९६० चा ५९) चे कलम- ४ (१) मधील तरतुदीनुसार केंद्र शासनाने प्राणी कल्याण मंडळाची स्थापना सन १९६२ मध्ये केली आहे. केंद्र शासनाच्या पर्यावरण व वन विभागाच्या दिनांक ३०.०१.१९९१ पत्रातील निर्देशाप्रमाणे राज्यात दिनांक २३ मे, १९९१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मा. मंत्री (पशुसंवर्धन) यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय प्राणी कल्याण मंडळाची स्थापना करण्यात आली. त्यानंतर दि. १४ ऑगस्ट, १९९८, दि. २४ ऑगस्ट, २००४ आणि दि. १३ सप्टेंबर, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये सदर प्राणी कल्याण मंडळाची पुनर्रचना करण्यात आली. त्यानंतर दि. ११ फेब्रुवारी, २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये सदर मंडळावरील अशासकीय सदस्यांच्या नियुक्त्या रद्द करण्यात आल्या आहेत.

२. या पूर्वी संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेल्या प्राणी कल्याण मंडळाची संरचना अधिक्रमीत करुन प्राणी कल्याण मंडळाची नव्याने संरचना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

निर्णय:-

या पूर्वी संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेल्या प्राणी कल्याण मंडळाची संरचना अधिक्रमीत करुन खालील प्रमाणे राज्यातील प्राणी कल्याण मंडळाची संरचना करण्यात येत आहे.

- |  |               |
|--|---------------|
| १. शासनाने नियुक्त केलेले राज्यातील संसद सदस्य / विधानमंडळ सदस्य | अध्यक्ष       |
| २. शासनाने नियुक्त केलेले राज्यातील संसद सदस्य / विधानमंडळ सदस्य | उपाध्यक्ष     |
| ३. प्रधान सचिव / सचिव (पदुम)                                     | पदसिध्द सदस्य |
| ४. आयुक्त (पशुसंवर्धन), महाराष्ट्र राज्य, पुणे                   | पदसिध्द सदस्य |
| ५. आयुक्त (दुग्धव्यवसाय), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई                | पदसिध्द सदस्य |
| ६. आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई               | पदसिध्द सदस्य |
| ७. आयुक्त (कृषी), महाराष्ट्र राज्य, पुणे                         | पदसिध्द सदस्य |
| ८. मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर           | पदसिध्द सदस्य |
| ९. पोलिस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई                      | पदसिध्द सदस्य |

१०. आयुक्त, (परिवहन), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	पदसिद्ध सदस्य
११. महाव्यवस्थापक, देवनार पशुवधगृह, मुंबई	पदसिद्ध सदस्य
१२. अतिरिक्त आयुक्त, पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	पदसिद्ध सचिव
१३. शासनाने नामनिर्देशीत केलेल्या बृहन्मुंबई परिसरातील २ व्यक्ती	अशासकीय सदस्य
१४. शासनाने नामनिर्देशीत केलेल्या बृहन्मुंबई वगळता राज्याच्या इतर क्षेत्रातील १० व्यक्ती	अशासकीय सदस्य

२. (१) सदर मंडळाचे अध्यक्ष, उपाध्यक्ष आणि अनु.क्र. १३ व १४ येथील अशासकीय सदस्य यांच्या नेमणूकीचे आदेश शासनातर्फे स्वतंत्ररित्या काढण्यात येतील आणि त्यांचा कार्यकाल त्यांच्या नेमणूकीच्या दिनांकापासून तीन वर्षांचा राहील.

(२) पदसिद्ध सदस्य त्यांच्या मूळ पदांवर कार्यरत असपर्यंत मंडळाचे सदस्य राहतील.

(३) महाराष्ट्र शासन एखाद्या सदस्याला लेखी कारणे देवून तसेच, बचावाची योग्य ती संधी देवून काढून टाकू शकेल.

(४) मंडळाचे कार्यालय, आयुक्त पशुसंवर्धन, यांचे कार्यालय औंध, पुणे-०७ हे राहील.

(५) आयुक्त पशुसंवर्धन हे मंडळाच्या कार्यालयीन कामाकाजासाठी, आवश्यक ते सहाय्य करतील. यासाठी वेगळा कर्मचारी वृंद मंजूर करण्यात येणार नाही.

३. मंडळाची कार्ये व उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे राहतील.

(१) प्राणी कल्याणासाठी प्रयत्न करणे आणि त्यांना अनावश्यक होणाऱ्या वेदनांपासून संरक्षण देणे.

(२) राज्यामध्ये प्राणी क्लेश प्रतिबंधक कायदा करण्यासाठी राज्य सरकारला मार्गदर्शन करणे तसेच प्राण्यांच्या वाहतूकीत होणारी वेदना किंवा त्यांच्या बंदीस्त अवस्थेस प्रतिबंध करणे इत्यादी संबंधी सल्ला देणे.

(३) माल वाहतूकीच्या गाड्यामुळे प्राण्यांना कमीत कमी त्रास व्हावा या दृष्टीने वाहनाच्या रचनेमध्ये सुधारणा करण्यासाठी शासन किंवा स्थानिक प्राधिकाऱ्यांना मार्गदर्शन करणे.

(४) जनावरांना योग्य निवारा, पाणी, वैद्यकीय उपचार इत्यादी उपलब्ध व्हावा या दृष्टीने योग्य मार्गदर्शन करणे.

(५) प्राण्यांची कत्तल करताना होणाऱ्या प्राथमिक अनावश्यक वेदना टाळण्यासाठी कत्तलखान्यांच्या रचनेमध्ये सुधारणा करण्याकरिता शासनास किंवा स्थानिक संस्था यांना मार्गदर्शन करणे जेणेकरून जनावरांना कमीत कमी त्रास होईल.

(६) अनावश्यक व अयोग्य जनावरांची स्थानिक संस्थाकडून विल्हेवाट लावण्यासाठी कार्यवाही केली जात असताना अशा प्राण्यांना कमीत कमी त्रास / वेदना होतील यासाठी मार्गदर्शन करणे.

(७) राज्यातील पांजरापोळ, गुरांच्या छावण्या, सार्वजनिक गोठे इ. संस्थांना प्राणी कल्याण विषयक योजना कार्यान्वीत करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य करण्यासाठी शिफारस करणे.

(८) राज्यामध्ये स्थापन झालेल्या प्राणी क्लेश प्रतिबंधक समिती व संस्थांचे नियंत्रण करणे, त्यांना मार्गदर्शन करणे.

(९) प्राणी कल्याण संस्थांना अर्थसहाय्याची शिफारस करणे व अशा प्राणी कल्याण संस्था स्वतःच्या नियंत्रणाखाली स्थापन करण्यास उत्तेजन देणे.

(१०) सेवाभावी संस्थामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यामध्ये देण्यात येणाऱ्या पशुवैद्यकीय उपचारासंदर्भात राज्य शासनास सल्ला देणे आणि व जेव्हा आवश्यक वाटेल तेव्हा पशुवैद्यकीय दवाखान्यांना अर्थसहाय्य करण्यास शिफारस करणे.

(११) प्राण्यांवर दया करणे, त्यांचा छळ केला जावू नये याकरिता लोकांमध्ये जागृती निर्माण करणे, त्याकरिता मेळावे, प्रशिक्षण शिबीरे आयोजित करणे, पुस्तकांची छपाई करणे, दूरसंचार माध्यमाद्वारे प्रसार करणे.

४. मंडळाच्या त्यांच्या प्रशासकीय कामकाजासाठी आणि त्यांच्या उद्दिष्ट पूर्तीसाठी विनियम सूचवू शकेल.

५. मंडळाला त्यांच्या कामकाजासंबंधी कोणतीही माहिती राज्य शासनाकडून मागविण्याचा अधिकार राहिल आणि मंडळाच्या कामानिमित्त राज्यातील कोणत्याही ठिकाणी भेट देण्याचा अधिकार राहिल.

६. प्रवास भत्ता, दैनिक भत्ता आणि बैठक भत्ता की जो नियमाप्रमाणे देय राहिल, त्यासाठी येणारा खर्च त्या त्या वित्तीय वर्षाचे मंजूर अनुदानातून खालील लेखाशिर्षातून भागविण्यात यावा.

२४०३ - पशुसंवर्धन

०१ - योजनेत्तर योजना

(०१) (०१) - पशुसंवर्धन संचालनालय

संकेतांक (२४०३ ००२४)

११ - देशांतर्गत प्रवास खर्च

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०७०४१६२७२१२८०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श. मा. साठे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.

२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

३. मा. मंत्री (पर्यावरण) यांचे सचिव, भारत सरकार, पर्यावरण भवन, लोदी रोड, नवी दिल्ली - ११०००३.

४. सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक

५. सर्व विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य

६. सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षांचे मध्यवर्ती कार्यालये.

७. सचिव (पशुसंवर्धन), भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, कृषि भवन, नवी दिल्ली.

८. सह सचिव (पशुसंवर्धन), भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, कृषि भवन, नवी दिल्ली.

९. अपर मुख्य सचिव, (गृह), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

१०. अपर मुख्य सचिव, (कृषि व पणन), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

११. अपर मुख्य सचिव, (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

१२. प्रधान सचिव / सचिव (पदुम) कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१३. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-०७.
१४. आयुक्त दुग्धव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१५. आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१६. आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१७. मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
१८. पोलिस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१९. आयुक्त (परिवहन) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२०. महाव्यवस्थापक, देवनार पशुवधगृह, मुंबई
२१. अतिरिक्त आयुक्त, पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १/२ (लेखा परिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई / नागपूर
२३. सर्व जिल्हाधिकारी
२४. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
२५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई (५ प्रती)
२६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पशुधन विकास मंडळ, अकोला.
२७. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त, पशुसंवर्धन
२८. विधीमंडळ ग्रंथालय (१० प्रती)
२९. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त,
३०. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद
३१. जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
३२. व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळ, गोखले नगर, पुणे - ४११ ०१६.
३३. निवड नस्ती.